

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט, ה'תשכ"ח

חלק ג – יו"ל לש"פ יתרו, חיי שבט, ה'תשע"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתים לבריאה

שנת המאתיים להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' שמואל הלוי ע"ה

בהרה"ח ר' יצחק הלוי הי"ד

נפטר ו' שבט, ה'תשע"א

זוגתו מרת אסתר בת הרה"ח ר' אלעזר נח ע"ה

נפטרה כ"ף מנחם-אב, ה'תשס"ח

גורביץ

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס על ידי יוצאי חלציהם שיחיו

לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ב

[מנחם-אב, היתש"ה]

(1) כל שידוך – אחריות גדולה בו, כיון שמטרתו חיים משותפים והרמוניים במשך כל היממה וכל השנים הבאות – דשני בני"א מבוגרים שגדלו כאו"א במשפחה שלו וכו'.

כשהרקע שונה לחלוטין בשטח דת ישראל (שהיא מחדירה כל פעולות האדם: אכו"ש וכו') החשש לחיכוכים מתמידים, רגש דאי נוחיות, לחץ וכו"ב – גדל ביותר וביותר.

(2) החלטה להיות דתי"י מכאן ולהבא – אא"פ שתהי"י מבוססת ככל הדרוש, כיון שאא"פ להרגיש בפועל הקושיים שבזה והנסיונות, כ"א כשחיים באופן כזה בפועל ומשך זמן (ובפרט – בענייני טהמש"פ). – וגם כשמקיימים ההחלטה – אין זה מבטל ההתמרמרות שהצד השני מכריח הנהגה יום יומית שמצ"ע אין רוצים בה כלל, שוללת כמה תענוגים וכו' וכו'.

ובפרט לאחרי שתעבור התקופה הראשונה שהכל נראה ע"י משקפיים של אמוציא ורגש, נראה מפתיע וחדש וכו', ומתחילים ימים האפורים וכו'.

וכ"ז אפילו כשלא היו בעבר מאורעות שרישומן ניכר וזכרוןן מבלבל וכו'.

(3) פשוט – שיכול להראות הכתוב – גם להצד השני,

שהרי כדי שאחד יהי מאושר וכו' – מוכרח שגם השני יהי מאושר.

ובטח יתבוננו כאו"א בכהנ"ל.

(4) כל השמות ואזכיר עה"צ לכהנ"ל.

ב

נדפסה בלקר"ש חל"ט ע' 323, ותוקנה ע"פ צילום כתי"ק.

כא. אך מסקנת הגמרא¹²⁷ היא – "לעמל תורה נברא":

בתורה גופא יכול להיות אופן הלימוד ללא עמל, אבל, על זה איתא בגמרא במסכת מגילה¹²²: "אם יאמר לך אדם... לא יגעתי ומצאתי, אל תאמין", ודוקא "יגעתי (בתורה) ומצאתי, תאמין". וזהו גם הדיוק "עמל תורה", שלימוד התורה צריך להיות באופן של "עמל" (יגיעה) דוקא.

כב. אמנם, לכאורה יכולים להקשות קושיא:

רואים במוחש, שיש כאלו שלומדים תורה ללא יגיעה, ואעפ"כ, יש להם ידיעה בתורה – ידיעה מועטת עכ"פ, ומי שהוא בעל כשרונות טובים, ואין לו ענינים המבלבלים, יכול להצליח ולהשיג ידיעות רבות בתורה, מבלי להתיגע.

ובפרט אם הוא "מתמיד בלמודו בטבעו מתולדתו ע"י תגבורת המרה שחורה", כמבואר בתניא¹²³, וכמבואר בתורה אור¹²⁴, שמי "שגובר בו מרה שחורה בתולדתו, תשתוקק נפשו מאד אל החכמה כו'".

ואף ש"גם אם הוא מתמיד בלימודו בטבעו אעפ"כ אוהב את גופו יותר בטבעו"¹²⁵, וא"כ, יש צורך בהשתדלות שיניח את עניני גופו ויתמיד בלימוד התורה – הרי בשביל זה אין צורך ביגיעה בהלימוד; בשביל זה יש צורך ביראת-שמים, כדי שישקיע את זמנו וכשרונותיו בלימוד התורה; ואילו במאמר הגמרא "יגעתי כו'" מדובר אודות היגיעה בהלימוד.

ומודגש יותר בהסוגיא במסכת סנהדרין – שנזכר תחלה "עמל שיחה" ואח"כ "עמל תורה": "עמל שיחה" הו"ע היגיעה בתפלה להיות ירא-שמים, ולהניח את כל עניני גופו, ולהתעסק בעניניו של הקב"ה; ולאחרי שיש אצלו הענין ד"עמל שיחה" – אזי במילא יעסוק בתורה בהתמדה, ולכאורה אינו זקוק שלימוד התורה גופא יהי באופן של "עמל" דוקא.

וכאמור, רואים במוחש – ובלשון הגמרא¹²⁶: "למה לי קרא, סברא היא"¹²⁷ – שיש מי שאינו מתייגע, ואעפ"כ יש לו ידיעות בתורה.

(127) אף שמצינו בגמרא במסכת שבועות (כב, סע"א) "איבעית אימא סברא, ואיבעית אימא קרא", וכמבואר בתוס', ש"ש דברים שאין הסברא פשוטה כל כך, וצריך הפסק להשיענו הסברא" (וראה שד"ח כללים ס, כלל סג. וש"ג).

(122) ו, ריש ע"ב (ובפרש"י).

(123) פט"ו.

(124) תולדות יט, ג.

(125) תניא פט"ז.

(126) כתובות כב, א.

כג. ויובן בהקדם הידוע שגם עניני תושבע"פ הם בדיוק גם בפרטי התיבות, שנבחרה תיבה מסויימת דוקא שנוגעת לתוכן הענין.

ובנדוד"ד: בגמרא לא נאמר ("יגעתי ולא ידעתי אל תאמין", או) "לא יגעתי וידעתי אל תאמין", כי, יכול להיות ש"לא יגעתי", ואעפ"כ, יהי' למדן ותלמיד חכם שיש לו ידיעה בתורה; הגמרא מדייקת לומר "לא יגעתי ומצאתי אל תאמין", מציאה דייקא, שאינה לפי ערך הטירחא.

ענין של שכר — הנה לפי ערך היגיעה, כן הוא תשלום השכר; ענין של מתנה — אינו תשלום שכר עבודתו, אבל אעפ"כ, "אי לאו דעביד לי' נייחא לנפשי' לא הוה יהיב לי' מתנתא"¹²⁸, ומזה מובן, שככל שיגדל הנחת-רוח, תהי' המתנה גדולה יותר, כפי שרואים בפועל; אבל בנוגע לענין המציאה — איתא בגמרא במסכת סנהדרין¹²⁹ שמציאה באה "בהיסח הדעת"; הוא לא התייגע, ומה גם שענין היגיעה אינו יכול לפעול בזה מאומה; הוא הלך ברוש-הרבים, ולפתע מצא מציאה, ונעשית שלו.

אמנם, העובדה שמצא מציאה (וכן מה שפלוגי איבד אותה) היא בהשגחה פרטית, ובלשון הכתוב¹³⁰: "האדם יראה לעינים גו"; ועל זה אומרת הגמרא, שענין המציאה בתורה אינו יכול להיות אלא ע"י יגיעה.

כד. אך לכאורה, כל הענין הוא דבר פלא:

הן אמת שהתורה ענינה הבנה והשגה, "חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"¹³¹, אבל אעפ"כ, הרי זו תורתו של הקב"ה, כפי שאומרים בנוסח ברכת התורה: "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", היינו, שהתורה שלומד הקב"ה, נתנה לאדם הלומד תורה, ובאופן ש"כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו"¹³², היינו, שהתורה שלומד האדם היא התורה שלומד הקב"ה.

וכיון שכן, כשחושבים אודות הבלתי-ערך כלל בין לומד התורה לנותן התורה, הרי לא שייך שיגיע לזה ע"י יגיעתו, כי, ככל שתגדל יגיעתו, הרי זו יגיעה של נברא, נשמה בגוף, עם כל ההגבלות של זמן ומקום וכו', ללא יכולת לצאת מגדר הנברא ומכל ההגבלות שמוגבל בהם, וא"כ, איך יוכל להגיע להבורא, שאינו בערך כלל; ועד"ז בנוגע

128) ראה מגילה כו, ב. גיטין נ, ב. ב"מ (131) ואתחנן ד, ו.
129) צ"ד, א. תתלד.
130) א. ב"ב קנו, א. תדבאר רפי"ח. יל"ש איכה רמז
131) צ"ד, א.
132) שמואל א טז, ז.

הוספה

ב"ה, ט"ז תמוז תשי"ח
ברוקלין

האברך אברהם אבוש מרדכי שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו בקשת בירור איזה ענינים. ולפלא גדול שאינו מברר וכותב דבר בהנוגע לענינו העיקרי של כאו"א מבני ישראל שכמובן גם הוא בכלל — בהנוגע לתכלית בריאתו, וכפסק המשנה אני נבראתי לשמש את קוני, ששימוש הוא ע"י לימוד התורה וקיום מצותי כדבעי,

וע"ד הסיפור אודות הרה"צ הרה"ח והרה"ג וכו' הרי"ה מפאריטש, שבפעם הראשונה שזכה לשמוע תורה מרבנו הזקן בעל התניא — (פוסק בנסתר דתורה) — והשו"ע — (פוסק בנגלה דתורה) — הנה הכין לו קושיא בסוגית ערכין, ומפני סיבות התחבא הרה"צ הנ"ל תחת הספה (דיוואן) בחדר שלשם נכנסו אח"כ הקהל רב ואדמו"ר הזקן אמר שם תורה, ושמע דברי רבנו הזקן (כדרכו בקדש — בנגון הידוע) ותוכנם: אברך שרוצה לברר ענין בערכין, יעריך את עצמו. ונתעלף הרי"ה, וכשהקיץ מהתעלפותו כבר נסע אדמו"ר הזקן מהעיר ולא ראהו עוד, אבל פעל זה עליו מפנה עיקרי בהנהגתו ובאורח חייו.

והנה סיפור הנ"ל הודיענו רבנו נשיאנו, ומבואר בכ"מ שכל עניני הנשיא שבגלוי — ה"ה הוראה מכיון שזהו תפקידו להורות ציון ולפתוח צנור לכל ישראל להורותם הדרך העולה בית א-ל, ז.א. מטרת הסיפור — שזהו ענינו של כל אחד שנתעורר בו הרצון והתוקף לברר ענין, ידע נאמנה שזהו אתדל"ע לברר ענינו העיקרי הנ"ל, איהו בעולמו במילוי תפקידו לשמש את קונו, וק"ל,

ויהי רצון שעכ"פ מכאן ולהבא יתבונן בהאמור אליבא דנפשי, והשי"ת יצליחו אשר הבירור הנ"ל יביא לידי מפנה עיקרי בהנוגע למעשה ולדבור ואפילו למחשבה — ובחיי היום יומי.

בברכה לבשו"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

האברך אברהם אבוש מרדכי: פרוש גליקמן, ירושת"ו.
וכפסק המשנה: קידושין בסופה.

סיפור הנ"ל הודיענו רבנו נשיאנו: ראה תורת מנחם — רשימת היוםן ס"ע שפב ואילך. וש"נ.

מזמין זאת, כיון שעלה ברצונו שיהודי יצא מהגבלתו ע"י יגיעתו, ובכך מתקיימת ונשלמת תכלית הבריאה.

וכאשר "הוא עמל במקום זה" אזי "תורתו עומלת לו במקום אחר" (כדברי הגמרא²⁷), וכפי שמפרש רש"י, "שמחזרת עליו ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה כו'", וכפי שמפרש המהרש"א ש"מגלין לו רזי תורה".

וענין זה נעשה כלי והתחלה ל"תורתו של משיח", שעז"נ¹⁴⁷ "ישקני מנשיקות פיהו", כפי שמפרש רש"י (ממדרש¹⁴⁸) שקאי על "סוד טעמי ומסתר צפונותי" כפי שבאים בגילוי, בהחלט, אשר, ההתחלה וההכנה לזה — בבחי' "טועמי חיים זכו"¹⁴⁹ — הו"ע ד"פוצו מעינותיך חוצה", שע"ז קא אתי מר דא מלכא משיחא¹⁵⁰, וילמד תורה את כאו"א מבני ישראל¹⁵¹.

* * *

לתורה — שהרי הקב"ה הוא (ורצונו וחכמתו ודעתו) אחד (כמ"ש הרמב"ם¹³³), וא"כ, איך יוכל להגיע ל"תורתו"?!
 הן אמת שהקב"ה "נתן לנו את תורתו", ועל הקב"ה אי אפשר לשאול קושיא; כאשר הקב"ה רוצה ליתן — יכול ליתן גם דבר שלא בערך; אבל המדובר כאן הוא (לא בנוגע לנתינה ע"י הקב"ה, אלא) בנוגע לתורה כפי שנעשית של האדם, כדברי הגמרא במסכת ע"ז¹³⁴: "בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה, ולבסוף נקראת על שמו, שנאמר¹³⁵ בתורת ה' חפצו ובתורתו גו", היינו, שהתורה נעשית שלו, וא"כ, גם לאחרי שהקב"ה נותן לו את התורה, הרי היא עדיין תורתו של הקב"ה, ועדיין לא נעשה היחוד של המושכל עם השכל והמשכיל¹³⁶, ע"י ההבנה וההשגה בתכליתה; ולהגיע לזה, אי אפשר (לכאורה) גם ע"י יגיעה, כי, ככל שתגדל יגיעתו, הרי זה יגיעה של נכרא מוגבל, ואין ביכלתו "ליקח" ענין שאינו בהגבלה.

וכידוע הראי' לזה — ממה שמצינו בגמרא¹³⁷ בנוגע לחלום, ש"לא מחוו לי' לאינש .. פילא דעייל בקופא דמחטא" (פיל שנכנס דרך נקב המחט), וזאת, למרות שמדובר אודות שני נבראים ששניהם מוגבלים, שהרי הפיל הוא מוגבל, ונקב המחט הוא מוגבל, ואעפ"כ, מושלל לגמרי הענין ד"פילא דעייל בקופא דמחטא", לא רק בפועל (ובשכל), אלא אפילו בחלום!

ואילו כאן — הנה "תורתו", "נתן לנו", ובאופן שכאשר לומד "למיגרס", נקראת "תורת ה'", וגם על זה מברך ברכת התורה, אבל עדיין אינה "נקראת על שמו"; וכדי שתהא "תורתו" — הרי זה רק באופן של מציאה, שלא בערך היגיעה.

אבל אימתי מזמינים לו את המציאה — כאשר ישנו ענין היגיעה: "יגעתי ומצאתי"; וללא יגיעה — לא יתכן ש"בתורתו יהגה", ותהי' "נקראת על שמו".

וטעם הדבר — מובן בפשטות:

כדי שהקב"ה יתן לו את התורה באופן שתהא "נקראת על שמו", צריך להיות אצלו מעין הענין שרוצה לקבל.

ולכן, כל זמן שהוא מוגבל, וגם לימודו הוא לפי שכלו והבנתו,

(147) שה"ש א, ב.
 (148) ראה גם תו"מ ח"ז ע' 44. וש"נ.
 (149) ראה לקו"ש ח"כ ע' 173. וש"נ.
 ואילך. ועוד.
 (150) ראה אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו. ובכ"מ).
 (151) לקו"ת צו יז, א. שער האמונה פנ"ו ואילך. ועוד.

(133) הלי' יסוה"ת פ"ב ה"י. הלי' תשובה
 ספ"ה.
 (134) יט, א.
 (135) תהלים א, ב.
 (136) ראה תניא רפ"ה.
 (137) ברכות נה, סע"ב.

כך, שלא יצא מהגבלותיו — הרי זה ענין שלא בערך יותר מאשר "פילא דעייל בקופא דמחטא";

ורק כאשר יוצא מהגבלותיו, כפי שהדבר ניכר בענין היגיעה, שמתייגע בלימוד התורה יותר מרצונו, יותר מההתמדה שמצד הטבע,

— וכפי שמבאר רבינו הזקן¹²³ דברי הגמרא במסכת חגיגה¹³⁸ אודות מעלת מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחד לגבי מי ששונה פרקו מאה פעמים בלבד (כפי שהיתה הרגילות ביניהם), מפני שזהו יותר מרגילותו, כה"משל משוק של חמרים שנשכרים לעשר פרסי בזווי, ולאחד עשר פרסי בתרי זווי, מפני שהוא יותר מרגילותם, שלכן, "זאת הפעם המאה ואחת היתירה על הרגילות שהורגל מנעוריו, שקולה כנגד כולם ועולה על גביהן ביתר שאת וביתר עז כו" —

הנה יגיעה זו לשבור את טבעו, שעל ידה יוצא מהגבלתו, ופועל בעצמו תנועה שלמעלה מהגבלה [ואע"פ שלגבי זולתו שמתייגע שלא בערך יותר נחשבת יגיעה זו להגבלה, הנה אצלו הרי זה היפך טבעו] — פועלת את ענין המציאה בנוגע לתורה ("מצאתי"), שתורתו של הקב"ה תהי' "נקראת על שמו", "בתורתו יהגה".

כה. וכן הוא בנוגע לכללות ענין ה"עמל", ש"כל אדם לעמל נברא, שנאמר כי אדם לעמל יולד":

אמרו רז"ל¹³⁹ "עולם על מילואו נברא", ואח"כ צריך יהודי להיות "שותף להקב"ה במעשה בראשית"¹⁴⁰.

ולכאורה אינו מובן: ענינו של "שותף" הוא — כפשוטו — שצריך להוסיף דבר-מה, שהרי אם אינו מוסיף מאומה, במה היא השותפות שלו? ! וכיון ש"עולם על מילאו נברא" — מה כבר יכול האדם להוסיף? !

ובפרט ע"פ החקירה הידועה בענין השותפות¹⁴¹, והמסקנא בזה, שאין זה באופן שלכל אחד מהשותפים יש חלק מסויים בדבר, ואין לאחד שייכות לחלקו של חברו, אלא שותפות אמיתית היא באופן שכל נקודה ונקודה היא בבעלות שניהם, וזאת — לא בגלל ש"אין ברירה", אלא גם אם "יש ברירה"¹⁴², ואפילו כפי שהדבר הוא "כלפי שמיא", ש"הכל גלוי וידוע", אין נקודה אחת בדבר המשותף ששייכת לאחד ולא לחברו.

ועפ"ז מתחזקת יותר השאלה: איך שייך שנברא יהי' "שותף להקב"ה במעשה בראשית"? !

מצינו אמנם במדרש¹⁴³ ש"כל מה שנברא בששת ימי בראשית צריכין עשי' (תיקון¹⁴⁴), כגון .. התורמוסים צריך למתוק כו", והאדם מתקנם ע"י הבישול, אבל, עדיין אין זה אמיתית ענין השותפות, כי, מצד ענין הבישול, הרי זה שייך לגמרי לאדם, ומצד עצם הדבר (שגם לאחר שנתבשל נשארים כמה ענינים כמו קודם הבישול), הרי זה שייך לגמרי להקב"ה (אלא שלאחר שנתבשל הנה כל ענין הוא מעורב כו').

ובכן: אמיתית ענין השותפות באופן שכל נקודה ונקודה היא בבעלותם של הקב"ה ביחד עם האדם העובד, היא — ע"ז שיהודי "מתפלל בערב שבת ואומר ויכולו" (כדברי הגמרא במסכת שבת¹⁴⁰, שע"ז נעשה "שותף להקב"ה במעשה בראשית"), כי, תוכן הענין דאמירת "ויכולו" הוא העדות על שמים וארץ וכל צבאם שנבראו ע"י הקב"ה, ואין אפילו נקודה אחת בעולם שנבראת מעצמה ח"ו, וכיון שענין זה מתגלה ע"י עבודתו של איש ישראל באמירת ויכולו, לכן נעשה "שותף" בכל נקודה בשמים ובארץ וכל צבאם.

וענין זה צריך להיות באופן של "עמל" דוקא, כדי שלא יהי' בבחינת "נהמא"¹⁴⁵ דכיסופא¹⁴⁶.

וכאמור לעיל (ס"ט) שהנשמה ירדה למטה כדי לתקן את נפש הבהמית, הגוף והעולם, ובשביל זה צריך לפעול בעולם את העדר ההגבלה ("אויס וועלט", "אויס הגבלה"), וענין זה נעשה ע"י ה"עמל", שכיון שזהו היפך טבעו, הרי ע"ז יוצא מגדר הגבלה, מיצרים וגבולים, ובאופן שכל נקודה ממציות האדם שיצא מהגבלתו חדורה בהציאה מהגבלה, וע"ז "לוקח" את הדבר הבלתי-מוגבל שמלמעלה.

כו. ובזה גופא יש כמה סברות — אם הכוונה היא ל"עמל", היפך טבעו, בענין ה"מלאכה", או היפך טבעו בענין ה"שיחה" (עבודת התפלה), והמסקנא היא — היפך טבעו בענין התורה, "עמל תורה", "יגיעתי", ודוקא אז — "ומצאתי", שבאה "בהיסח הדעת", אבל הקב"ה

146) המשך ופרטי הביאור בענין זה — נכלל בשיחה שהוגעה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (בשילוב שיחת י"א ניסן תשל"ב), ונרפסה בלקו"ש חט"ו ס"ע 93 ואילך.

143) ב"ר פי"א, ו.

144) מת"כ שם.

145) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת

צו ז, רע"ד. ובכ"מ.

138) ט, ב. 141) ראה תו"מ חמ"א ע' 59. וש"נ.

139) ראה ב"ר פי"ב, ו. פי"ג, ג. פי"ד, ז. 142) ראה אנציק' תלמודית (כרך ד) ערך

140) שבת קיט, ריש ע"ב. וש"נ. בחירה (ע' רטז ואילך). וש"נ.